

Motion till riksdagen 2016/17:1116

av **Anette Åkesson (M)**

Finansieringen av välfärden och det offentliga kommunala åtagandet i framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att definiera och se över vad som ska omfattas av det offentliga kommunala åtagandet inför kommande utmaningar gällande befolkningsutveckling och kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommande långtidsutredningar ta hänsyn till faktisk historisk kostnadsutveckling när man gör bedömningen av långsiktig finansiell hållbarhet av välfärdens finansiering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sedan flera år är det känt att välfärden står inför stora utmaningar. Det har konstaterats av bl.a. långtidsutredningar, Framtidskommissionen och Sveriges Kommuner och Landsting. Vi lever glädjande nog allt längre. I mitten på 2020-talet går 60-talisterna i pension samtidigt som 40-talisterna kommer upp i en ålder som har större behov av vård och omsorg. Det medför att allt fler ska försörjas av en mindre andel personer som då befinner sig i arbetsför ålder. Samtidigt kommer välfärdssektorn enligt Sveriges Kommuner och Landsting att behöva anställa en halv miljon nya medarbetare de närmaste tio åren för att klara sina åtaganden.

Det finns flera sätt att klara dessa utmaningar, t ex genom teknisk utveckling, fler arbetade timmar, ökad effektivitet, ökad invandring, höjda skatter och avgifter. Inget av dessa kommer enskilt att klara av utmaningarna. Ett ytterligare sätt är att se över det offentliga åtagandet. Ska allt det som idag finansieras av skattekollektivet även göra det i framtiden? Frågan är känslig men samtidigt görs redan olika gränsdragningar som vi idag tycker är självklara: t ex hörapparat betalas av landstinget medan vi själva betalar våra glasögon, rollator står kommunen för medan barnvagnen betalas av familjen.

De långtidsutredningar som har uppfattningen att finanspolitiken är långsiktigt hållbar har fått tung kritik för att de utelämnar det faktum att historiskt sett kostnaderna har ökat mer än vad som kan hänvisas till befolkningsutvecklingen. Sveriges Kommuner och Landsting skriver i sitt remissvar i april 2016 bl.a. *”Ett avgörande problem med utredningen är att man trots uttalanden om motsatsen väljer att i beräkningarna bortse från de ökade krav som stigande förväntningar kan medföra. Det finansieringsproblem som långtidsutredningen försöker lösa är därför väsentligt mindre än om utredningen i sina framskrivningar i stället hade utgått från en kostnadsutveckling som varit mer i samklang med den historiska.”*

En annan remissinstans, Svensk Försäkring, tar upp samma problematik i sitt remissvar från april 2016: *”Vi ställer oss frågande till varför utredningen har valt att utgå från oförändrad ambitionsnivå på de offentligt finansierade välfärdstjänsterna i sina beräkningar. Att illustrera effekterna vid oförändrad ambitionsnivå kan tyckas märkligt med tanke på att det är väl känt att kostnadsökningen sedan 1980 ligger på en procentenhet i genomsnitt utöver det som förklaras av den demografiska utvecklingen. Utredningen tenderar således att underskatta den kostnadspress som välfärdssystemen utsätts för framöver.”*

Sammantaget kan man alltså säga att den åldrande befolkningen i sig inte utgör den direkta utmaningen utan förväntningarna på högre ambitionsnivåer. Det betyder att det är direkt oansvarigt av oss att vi idag inte tar hänsyn till det som är den faktiska kostnadsutvecklingen och därför inte säkrar upp den framtida finansieringen av välfärden. Med öppna ögon belastar vi kommande generationer ytterligare utöver det som de ändå kommer få bära genom själva befolkningsutvecklingen. Det är både oseriöst och oansvarigt.

Enligt alla prognoser kommer hushållen ha större resurser än idag så det behöver inte vara så kontroversiellt att se över det offentliga åtagandet. Redan idag väljer allt fler att lägga sina inkomster exempelvis på extra sjukvårdsförsäkringar och den trenden kommer säkerligen fortsätta. Men debatten måste föras. Vidare bidrar digitaliseringen och automatiseringen till ökad effektivitet och produktivitet som rätt hanterat kommer välfärdsfinansieringen till godo liksom politiska reformer som åtminstone Alliansen har fokus på för att förbättra förutsättningarna för att öka antalet arbetade timmar.

I vårpropositionen 2016 öppnade regeringen försiktigt med *”En ökad efterfrågan på välfärdstjänster innebär dessutom inte nödvändigtvis att tjänsterna måste finansieras med skatter”*. Det var välkommet men diskussionen kan inte sluta där. Särskilt inte eftersom regeringen samtidigt tyvärr inte verkar ha Alliansens ambition gällande förutsättningarna för fler arbetade timmar.

Att inte på allvar ägna sig åt de viktiga frågorna om välfärdens långsiktiga finansiering är att blunda för de som kommer vara svaga i framtidens samhälle.

Med utgångspunkt att vi även i framtiden vill ha en kvalitativt bra svensk välfärd som ska klara att tillfredsställa ökande behov samtidigt som vi kommer ha en ansträngd personalförsörjning föreslår jag att en utredning tillsätts för att se över innehållet i det offentliga kommunala åtagandet. Målsättningen ska vara att definiera vad som ska omfattas av det offentliga åtagandet på kommun-, landstings- och nationell nivå, att tydliggöra för invånarna i god tid vad de själva kommer att behöva ta ett större ansvar för, att förbättra kvaliteten i de prioriterade verksamheterna som ska vara fortsatt offentligt finansierade, att kommuner ska vara attraktiva arbetsgivare och – framför allt – att säkerställa en långsiktig finansiering av välfärden.

Anette Åkesson (M)